

Transcript podcast 'Radio Debuut'

Aflevering 2: Corinne Heyrman

Voice-over: Dit is een podcast van Wintertuin.

Voice-over #2: Welkom bij *Radio Debuut*. In deze reeks worden kersverse debutanten geïnterviewd over hun debuten en het belang van literatuur. In deze aflevering ga je luisteren naar Selm Merel Wenselaers in gesprek met Corinne Heyrman.

Selm: Welkom! Mijn naam is Selm Merel Wenselaers en te gast Corinne Heyrman, dag Corinne!

Corinne: Hallo.

Selm: Hey! Welkom bij Radio Debuut! Je hebt een debuut!

Corinne: Yay!

Selm: Ja, *Het begin en zijn oneindigheid*. Nou, jij bent nu dus ook schrijver, dus ze zeggen - je had eigenlijk al een boek geschreven, je had al een chapbook uit bij Wintertuin. Je bent ook theatermaker, je bent radio-documentairemaker. Je bent Vlaams en je bent Nederlands. Mag ik jou dan een Vlaams-Nederlandse schrijver noemen?

Corinne: Ja, ja ik denk het wel. Ik word ondertussen ook in Vlaanderen al erg gevraagd of ik Nederlandse roots heb, dus ik zit nu toch wel een beetje tussen beide.

Selm: Ja. Want je hebt in Antwerpen Woordkunst gestudeerd, en je woont in Eindhoven. Je bent kind aan huis bij Wintertuin, je hebt een relatie met een Nederlander. Dus je bent echt een- je beweegt soepel over de grenzen.

Corinne: Ja, ik zit in het tussengebied. Ja.

Selm: Ja. Nou, dat chapbook dat je eerder schreef, *Mogelijke eigenschappen*, was dat een soort een etude ook voor dit boek?

Corinne: Ja, zeker. Uhm. Ik weet nog toen ik bij Wintertuin kwam, was ik vooral bezig met theater maken, was ik net afgestudeerd aan Woordkunst ook. En ik weet nog dat mij toen ook gevraagd werd van: 'Ja, als we jou een chapbook geven, wil je dan iets gaan schrijven?' En het was voor mij ook echt zoeken wat ik op papier wilde zetten, want tot dan waren mijn teksten altijd teksten die ik uiteindelijk op een podium zou brengen, dus die waren beweeglijk, ze stonden nooit vast. Uhm. En ik vond het toen heel leuk dat ik toen echt ben gaan werken rond, ja, een heel belachelijk ambitieus thema, de waarheid, en dan gaan onderzoeken, van: Waar komt dat nu vandaan? En ik ben zelf een donorkind, dus ik heb een bepaalde waarheid: Een deel van mijn genetische stamboom kan ik niet kennen. En met deze vraagstelling, van wat als je een deel van jezelf niet kan kennen, wat als je een deel van de waarheid niet kan kennen, hebben we daar als mens last van? Die vraag ben ik gaan onderzoeken, en daar ben ik heel veel verschillende mensen voor gaan spreken en dat werd een

hele, uhm, ja veelzijdig werk, fragmentarisch ook. En dat is zeker wel toen de grondslag geweest voor dit, dat ik merkte van: Ah, ik heb een eigen manier, fragmentarische manier om te schrijven. Ja.

Selm: Ja. Ja, het is echt een- ik vond het een prachtig boek. Het is, het is heerlijk om te lezen. Het is onderzoekend, inderdaad. Het is heel kwetsbaar. Het gaat over diep menselijke zaken. De titel is heerlijk wijd en dan draai ik het boek om en dan wordt het toch wel heel smal, hè. Als ik het boek heb gelezen en ik lees opnieuw de tekst op die achterflap, en dan gaat het over Marcel, dan gaat het over de grootvader, en dan valt een woord als 'psychiatrisch ziekenhuis', valt een woord als 'erfelijke ontregeling', 'eetstoornissen'- en het boek is zoveel meer. Het zijn natuurlijk belangrijke thema's. Wie heeft deze tekst geschreven, Corinne?

Corinne: Ik heb deze zelf geschreven, hoor. Ja, zeker wel. En ik heb daar ook de titel aan gekoppeld, dus *Het begin en zijn oneindigheid*. Ik vond het wel fijn om met een zo'n wijd, inderdaad, titel te starten, en ja, wat op het verhaal te plakken is, maar ook op zoveel meer. Uhm. En daarnaast, ja ik vind het zelf heel fijn om te weten in het klein, als je een achterflap leest: waar gaat dit over. Maar het gaat natuurlijk over zoveel meer dan de grootvader en de kleindochter die op de achterflap staan.

Selm: Ja. Welja want ik moet je bekennen: Ik heb het boek al vele maanden in huis, ik was bij je boekpresentatie, ik heb er maar gelijk een aangeschaft. En nu, zoveel maanden later, spreken wij elkaar. Ik heb het eigenlijk pas naar aanleiding van dit gesprek, ben ik het beginnen lezen, ik heb het deze zomer, heb ik het ostentatief laten liggen, omdat ik dacht: Ik moet er klaar voor zijn, ik moet op een bepaald moment klaar zijn, ik moet mentaal fit zijn, bij wijze van spreken. Ja, wat zegt dat over mij? Dat ik- en wat zegt dit misschien over de maatschappij, dat ik denk: Oef, uhm, ja, hoe moet ik dit lezen, heb hier zin in?

Corinne: Ja. Ja ja ja, dat is... ik vind het wel heel interessant, omdat... ja, op de achterflap staat dat het over eetstoornissen, over psychische kwetsbaarheid gaat, maar het gaat eigenlijk over mens zijn, over, over hoe je leeft, hoe mensen samenleven, hoe mensen communiceren. En de twee hoofdpersonen in het boek zijn dan in een ontregeling, maar ja, wie zit er niet in een ontregeling, zou je je kunnen afvragen. Ja.

Selm: Ja. Want het gaat-

Corinne: Ja, wat zegt dat over jou? Ja, dat weet ik niet. ik denk dat wij ook als mensheid echt - of als mensheid: Als mensen - de dingen categoriseren en dat we dat allemaal doen, hè. Dus iemand is dan psychisch kwetsbaar en iemand niet, maar eigenlijk zijn we allemaal psychisch kwetsbaar. Als we mens zijn, zijn we kwetsbaar. Dus, ja, het is misschien- het is wel een goeie, van: Waarom staat het dan zo op de achterflap? Nou ja, het is ook heel moeilijk om een boek aan te prijzen als je zegt: Het gaat over het begin en zijn oneindigheid en het gaat over mens zijn. (lacht)

Selm: (lacht) Ja, en ik schreef zelf op: Het gaat over- ik dacht: 'Ik herschrijf het even voor jou.' Ik vermoedde dat de uitgever erachter zat, maar goed, je hebt het dus zelf geschreven. Maar ik kwam zelf ook niet verder dan: Het gaat over relaties en over hoe verhoudingen veranderen, samen met mensen. Maar goed, ja, dat vertelt ook niet zo heel veel. Dat is- dat doet het wel: Het is zo'n

prachtige beschrijving van intermenselijke relaties en dat een aantal mensen door omstandigheden, gaan een verandering doormaken. En die omgeving beweegt niet mee, die... die verstijft, die gaat staccato bewegen. En, uhm, dat is- die achtergrond is natuurlijk die psychiatrische kliniek, en is natuurlijk, ja, aan de ene kant een verwarde grootvader en aan de andere kant het verleden, het verhaal van het hoofdpersonage en de eetstoornis. Maar in essentie [ONVERSTAANBAAR] het inderdaad, en daar zit de schoonheid, daar zit ook de humor, over wat die mensen eigenlijk- het onvermogen van al die mensen. Van iedereen. Van de normale, de abnormale, wat dan ook.

Corinne: Ja, ik uhm, ik ben onlangs nog op residentie geweest in een psychiatrische afdeling. En als je het boek hebt gelezen, weet je ook dat het ook persoonlijke geschiedenis met zich meedraagt. Dus ik heb heel wat psychiatrieën van binnenuit gezien, en ik vind dat daar een bepaald soort openheid hangt, van: Wij kunnen nu niks meer verbloemen, wij hebben nu geen maskers meer op, dus wij zijn heel eerlijk. Waar dat je weinig andere plekken ziet- en ik denk dat ik daarom ook wel die plek graag wilde beschrijven, omdat het echt laat zien hoe menselijke, uhm, ja, relaties gaan, hoe mensen als ze, als ze eigenlijk afgenomen zijn van al hun bagage, hoe ze dan met elkaar omgaan.

Selm: Ja. Ja, je zegt zo mooi: Het is een afspiegeling van de maatschappij, of omgekeerd, hè, wat is hier eigenlijk de spiegel?

Corinne: Ja, als je.. als je in zo'n psychiatrische omgeving bent, dan, dan zie je ook, ja... Ten eerste al een spiegel, dan heb ik het zo benoemd omdat je iedereen daar ziet. Vaak hebben we een idee van: Die mensen moeten daar wel zijn, maar dat is niet zo, daar zitten echt alle klassen, alle- ja, echt een grote diversiteit aan mensen. En daarnaast is het ook zo dat je soms daar, ja- ik moet soms terugdenken aan... ik heb ook een tijdje radio gemaakt in de, ja wat ze hier in Nederland TBS zouden noemen, maar dan in België. En in België zaten ze op dat moment nog echt in de gevangenis, de mensen die dus onder psychisch lijden hun daad hadden gedaan, en... en ik weet nog op een bepaald moment toen ik daar werkte was, uhm, waren de aanslagen in Brussel. En dat er zo ook echt werd gesproken over: Wat gebeurt daar allemaal in de maatschappij? Hoe reageren mensen daar dan op? En ze lazen er dan over in de kranten, en hoe hysterisch dat iedereen- heel de situatie van de maatschappij werd eigenlijk in die plek heel anders beleefd. En, ja, soms bijna gezonder dan dat in de maatschappij gaat. (lacht)

Selm: Ja, want je denkt: Je trekt mensen uit die maatschappij, je zet die ergens binnen. Wat je natuurlijk ook heel mooi illustreert met het boek is- het zit niet in de mensen zelf, het is inderdaad die context. Het is die maatschappij, het is de interactie, die voortdurende interactie met die omgeving.

Corinne: Ja, het is...je hebt, je hebt natuurlijk iets intern, een ontregeling, maar vanwaar komt die? Dat is ook de titel, *Het begin en zijn oneindigheid*: Waar begint zoiets? Het zal zeker dat dat te maken heeft met je eigen ervaringen, wat dat je in je leven hebt meegemaakt, maar het komt ook door de omgeving waarin je opgroeit en de maatschappij die wij allemaal om ons heen hebben. Hoe komt het dat tijdens corona, dat er bijvoorbeeld zoveel meer eetstoornissen zijn gekomen, uhm, dat dat aantal gewoon jaarlijks groeit? Dat, dat komt niet alleen door, door alle ervaringen intern, dat zit ook in een omhulsel van een maatschappij. Dus daarom, ja, is het ook echt een spiegel, want je ziet daar wat bijvoorbeeld zo'n prestatie maatschappij waarin we allemaal leven, wat dat oplevert.

Selm: Ja. De grote 'waarom' is de motor van het boek, denk ik, hè? Het hoofdpersonage gaat op zoek naar antwoorden, inderdaad: Is het aanleg, is het de omgeving? En dat is dan zowel voor die grootvader als voor een eigen verleden van het hoofdpersonage. En, je zet documentaire, radiodocumentaire in als een middel. Op die manier weet je eigenlijk op een hele mooie, elegante manier, een soepele manier, een heel andere zintuiglijkheid aan het boek toe te voegen: Geluid, muziek. Dat vond ik heel knap.

Corinne: Ja. Ja, ik ben natuurlijk zelf radiomaker en... voor mij is geluid heel erg belangrijk, maar ik vond het ook heel tof om gewoon een ander medium in dat boek te slepen. Voor mij is muziek ook vaak veel veelzeggender dan tekst, dus ik kon daardoor mijn eigen manier van de wereld begrijpen introduceren in mijn eigen boek. En ik kon een onderzoek voeren, want dat is eigenlijk wat ik, als ik aan een boek begin, doe. Ik wil graag iets gaan onderzoeken. En het was heel tof om nu het personage ook iets te laten onderzoeken, om zo... ja, enerzijds te laten zien hoe wij als mens zo graag dat 'waarom' willen weten, en anderzijds toch ook te gaan kijken van: Ja, hoe komt dat nu, hoe iemand ontregeld raakt? En hoe komt het dat de ene persoon zo heftig ontregeld raakt en de andere jaren niet? (lacht) Uhm, ja.

Selm: Ja, het is heel muzikaal, je maakt- er zitten een aantal verwijzingen naar jazz in, naar jazzplaten, jazzmuzikanten, En je geeft op een bepaald een definitie, of een van de personages geeft de formule voor het leven, oftewel de formule voor de improvisatie in jazz, en je zegt drie elementen: Kwetsbaarheid, onderzoeken inderdaad, maar ook de samenwerking, het samenspel. En een van mijn favoriete stukken, en misschien wil je er straks dan uit voorlezen- heb je het boek bij, bij de hand?

Corinne: Ik heb het zelf niet bij de hand, maar ik heb wel een pdf. (lacht)

Selm: Ah, kijk.

Corinne: Dat vond ik trouwens heel grappig, want ik was aan het terugzoeken en mijn boek heeft dus een pdf def. 2.

Selm: Def. 2? (lacht)

Corinne: Dat is toch heel grappig, dat er dus een dus een def. 1 was en toen...

Selm: Waar is def. 1 gebleven?

Corinne: ... die heb ik ook, maar er is dus blijkbaar, ik weet al niet meer wat dat dan was, maar er was ergens nog een fout, waardoor ik een def. 2 heb. Ik dacht dat ik dat alleen maar in het middelbaar heb gehad, def. 2's, maar blijkbaar... (lacht)

Selm: (lacht) Ah, wel. Zoek jij alvast naar pagina 85. Want je hebt- er zitten twee hele mooie beschrijvingen in van hoe zo'n jazztrio dan werkt, en eentje, ja, die- dat is een gelegenheidstrio, dat

zijn drie mensen die elkaar hebben gevonden in zo'n psychiatrische kliniek. En het andere is van hoe professionele muzikanten met elkaar omgaan. Zou je een stuk op pagina 85 willen...

Corinne: Ja, die begint bij 'Ja, maar ik kan het niet.'

Selm: Yes.

Corinne: 'Ja, maar ik kan het niet,' herhaalt hij droogjes, 'ik behoort niet tot de muziekwereld.'

Toen mijn grootvader na zijn pensioen uit de harmonie werd gezet, had hij gezegd: 'Het is niet erg, hoger dan dit niveau ga ik toch nooit kunnen spelen.' Alsof dat het doel van een hobby is: de beste trompettist ter wereld worden.

'Ik ga kijken,' beslis ik.

Mijn grootvader zucht en knoopt zijn gele hemd dicht, steekt de onderkant in zijn pantalon en loopt met me mee naar de huiskamer. Er staan drie mensen voor de muziektherapeut. Ronald, een smalle man met lange haren en een vrouw die lijkt op mijn docente stemgebruik van de toneelschool. Een nette dame die op een mountainbike naar het werk kwam en in de pauze met snelle halen een sigaret rookte.

'Kom meedoen, Marcel,' roept de muziektherapeut, met zijn arm vol tatoeages van dieren maakt hij een uitnodigend gebaar, waarop mijn grootvader meteen rechtsomkeert maakt. Ik pak nog net zijn hand, leid ons samen naar de bank die in de hoek van de huiskamer geschoven is, zet mijn recorder aan. De vrouw die op mijn docente stemgebruik lijkt heeft de backing vocals voor haar rekening genomen, op willekeurige momenten zingt ze lange klinkers – 'oe', 'aa' en 'oo' – achter de zinnen aan, wat toevallig ook de specialiteit van mijn docente was. Ronald neemt de leading voice voor zich, luid en gedreven, de smalle man heeft een kleine xylofoon vast. Alle drie kijken ze met gefronste wenkbrauwen en hebben hun oren gespist. Ik weet dat hier mensen verblijven die meerdere stemmen horen, deze drie doen op dit moment ontzettend hun best om boven alle andere stemmen vooral naar elkaar te luisteren.

'Mother, mother,' zingt Ronald.

'Eu,' de vrouw. Haar voeten twijfelen ook.

'Everybody thinks we're wrong / aa / Oh, but who are they to judge us / oe / Simply 'cause our hair is long / oo.'

Als je naar deze geïmproviseerde huisband kijkt, is het moeilijk voor te stellen dat ze ontregeld zijn, dat er iets hersteld moet worden. Nog nooit heb ik zo'n eerlijk en vredig tafereel gezien: drie mensen die samen iets doen wat ze eigenlijk niet goed kunnen en waarvoor ze toch heel erg hun best doen om het tot een zo goed mogelijk einde te brengen. 'What's going on,' sneert Ronald. Zoals in een jazztrio is geen enkele muzikant ondergeschikt aan de andere, en zoals in een jazztrio kijken ze meer naar elkaar dan naar het publiek, werken ze samen en klinkt het eindresultaat experimenteel en tegelijk uiterst emotioneel.

Het is gek om te bedenken dat Ronald, de smalle man en de dubbelganger van mijn oud-lerares hiervoor een totaal ander leven hadden. Dat Ronald misschien barman is geweest en de vrouw een directrice, dat de magere man misschien wel vader is en dat ze nu hier samen liedjes van Marvin Gaye zingen.

Mijn grootvader kijkt toe en knikt met de maat mee, al kan dat ook mijn gevoel voor perceptie zijn, de wens als vader van de gedachte. Aan het einde applaudisseren we, de muziektherapeut het luidst. Het klappen weergalmt in het afgesloten vacuüm waarin yoga wordt

gedaan, beeldjes worden geboetseerd en liedjes gezongen, waarin gegraven wordt naar een verklaring en gebouwd wordt aan een oplossing. Niet aan dé oplossing, want iedereen in het vacuüm weet dat die niet bestaat.

Selm: Dankjewel, ja, jeetje. Ik vind, in dit stuk komt jouw poëtica ontzettend tot zijn recht, daar zie je- dat zijn zowel die hele goede, scherpe observaties, mooie zinnnetjes, heel precies, en, ik kan het niet anders zien, heel veel humor en ontroering tegelijk. Bij momenten moest ik aan Bernard Dewulf denken...

Corinne: Ja, ja dat snap ik wel. Een compliment, ja.

Selm: Ja. En omdat, nou ja, omdat het toch een soort Vlaamse heimatroman toch is- kan ik dat zeggen? Is dat...

Corinne: Ja, ja, ja, ik vind dat wel een compliment. Ook dat Vlaamse zit er natuurlijk heel erg in, het is een heel erg- zeker de grootvader en de grootmoeder zijn heel erg Vlaamse typetjes, denk ik.

Selm: Heb je met je redacteur van de uitgeverij, heb je daar af en toe over moeten discussiëren, over bepaalde frases of woorden?

Corinne: Ja, ik denk... uit de uitgeverij was sowieso wel een liefde voor de manier waarop ik dingen beschrijf, mijn Vlaamse taal, dus het was niet van dat die weg moesten ofzo. Dat zou ook gek zijn, want dat ben ik gewoon. Maar we hebben wel soms het gehad over bepaalde woorden, en ik vind het zelf ook wel belangrijk dat mensen- dat vind ik ook als ik praat hier in Nederland, wil ik dat ze mijn kunnen begrijpen. Dus ik zeg ook 'oom' en niet 'nonkel', dat soort dingen, gewoon omdat ik die stap al voor wil zijn. En als ik het zelf wel een heel mooi woord vind, wil ik het wel gebruiken, maar voor 'nonkel' voel ik niet zo heel veel, dus dat is gewoon prima. Dus over sommige woorden hebben we wel discussies gehad, omdat dan, ja, omdat het gewoon echt niet begrepen werd. En dan vind ik het een ander verhaal, want dan gaat het ook om de begrijpbaarheid van een tekst. En dat is ook los van Vlaams en Nederlands vaak hè dat als iemand valt over een woord, dan haal je die ook uit het verhaal, dus dan vond ik het wel een punt om dat te veranderen. Dus ik denk ook wel- ik weet het eigenlijk nog niet niet, want ja, jij woont ook al lang in Nederland, ik weet niet- ik heb nooit gevraagd aan een echt, puur Vlaming of die, ja, het dan ook Nederlands-Vlaams vond, dat weet ik eigenlijk niet.

Selm: Eentje: ik schrok toen ik het woord 'meid' zag, maar het was wel degelijk bedoeld als meid, *dienstmeid*.

Corinne: Oh ja, ja, ja. (lacht)

Selm: Ik moest het drie keer opnieuw lezen en ik dacht: 'Oh nee, ga je nu echt 'meid' zeggen voor 'meisje'?' Maar dat was niet zo.

Corinne: Nee, nee, nee.

Selm: Toen moest ik wel denken van: 'Oh nee, die is absoluut.' Je hebt voor mij, maar ik ben inderdaad misschien al te ver afgeweken, of uitgeweken als Vlaming om het nog heel precies te kunnen zien, maar ik vond het nog zeer Vlaams, of ik vond het nog heel...

Corinne: Oké. Ja.

Selm: Ja. Absoluut. Ja en met die vergelijking met, ja, een Vlaamse heimatroman, ik moet dan aan de Cyriel Buysse denken, de familie Van Paemel, waarbij die familiedynamiek zo naar voren komt. Dit is een eenentwintigste eeuwse familie, dit is een alternatief samengesteld gezin, met een moeder en een dochter, geen vader, een donovader, wel de grootouders die bij de opvoeding betrokken zijn. Ik zou het bijna een queer roman, of een, een.. ja, het verbeeldt op een prachtige manier ook hoe zo'n familie ook werkt, geeft daar ook een perspectief in, denk ik, voor veel mensen. Ook dat is het boek.

Corinne: Ja. Ja, het- de familie is natuurlijk een heel mooi symbool voor de maatschappij eigenlijk, hè. Hoe dat je samenwerkt, hoe dat je vooral elkaar zorgt ook, ook als je uit verschillende generaties komt. In het boek is ook de kleindochter- zorgt op een bepaalde manier meer voor haar grootvader op dat moment dan de grootvader voor zijn kleindochter. Dus, ja, ik vond dat interessant hoe van die dynamieken ook kunnen veranderen en hoe gezinnen daar mee om kunnen gaan. En hoe ze daar ook niet mee om kunnen gaan, hè, want bijvoorbeeld de grootmoeder en de moeder kunnen daar in het boek niet zo goed mee omgaan, of... of dat wordt toch vooral zo gezien vanuit de kleindochter, uit wie het boek natuurlijk geschreven wordt. Als je het boek zou schrijven vanuit de grootmoeder, zou het een heel ander verhaal zijn, natuurlijk. Maar ik vind dat iets heel interessants, families en hoe dat die werken en ook elkaar afketsen, hoe je samen moet werken. Dat is misschien ook een beetje dat jazztrio: Dat je ergens toch allemaal je eigen improvisatie hebt, en die zo goed mogelijk tot een einde brengt, maar dat je ook dat trio bent, zorgen dat je aan het einde van je nummer komt.

Selm: Ja. En eigenlijk het mooiste moment vind ik dan, qua communicatie, is wanneer de stilte valt, wanneer de stilte tussen de grootvader en de kleindochter valt. Wanneer ze samen op een bankje zitten, de grootvader bezoekt haar, ze gaan samen in het park zitten. En hij is er gewoon. Het is een aanwezigheid, het is gewoon- hij neemt een croissant mee, iedere week opnieuw biedt hij het aan, het meisje weigert telkens. En hij dringt niet aan, hij dringt zich niet op. In tegenstelling tot alle andere personages die elkaar heel de tijd- die heel confronterend zijn, zoals we dat kennen in familiedynamieken, maar die grootvader en de kleindochter die hebben geen woorden nodig.

Corinne: Nee, nee, het is ook.. hè, het meisje heeft natuurlijk wel een heel ernstige aandoening op dat moment, en, en wordt steeds magerder. Dus het is eigenlijk- het is heel moeilijk wat de grootvader op dat moment doet, van gewoon... toe te laten en de verantwoordelijkheid te geven aan degene die ontregeld is. Maar het is wel iets heel belangrijks, dat we.. dat we mensen altijd een autonomie en een verantwoordelijkheid geven. Uhm... En inderdaad, dat vind ik vaak- ik vind dat vaak ook heel vaak mooie personages, ook vaak heel mooie mensen in het leven, die, die... ja, we kennen ze natuurlijk allemaal, vaak de vaders ofzo, die in stilte instemmend naast hun kinderen staan, of hun kleinkinderen staan. Die alles goed zullen vinden, maar die ook een soort onvoorwaardelijke liefde hebben. Het doet mij ook denken aan- ik zei daarnet dat ik onlangs... ik ben eigenlijk onlangs op residentie geweest voor een ander project, maar ook op een psychiatrische afdeling, waardoor ik heel veel terug aan het boek ook moest denken, en ook aan mijn proces. En dat

was een afdeling waarin eigenlijk een beetje de, uhm... de cliënten die niet verder kwamen in hun behandelingen, dus die.. ja, waarbij bijvoorbeeld iemand toch maar bleef in suïcide terugvallen, of automutilatie, of waarbij een behandelaar niet verder geraakt, die konden hun cliënten naar die specifieke afdeling sturen. Dus dat was eigenlijk een soort tijdelijke afdeling waar allemaal mensen zaten die soort van uitbehandeld waren, of toch op de plek waar ze daarvoor waren, en die afdeling gaf die mensen verantwoordelijkheid. Die gingen niet zeggen: Nu gaan we eten, nu gaan therapie volgen. Nee, de mensen moesten zelf koffie zetten, moesten zelf hun eten pakken. En dat vond ik zo... uhm, ja.. zo indrukwekkend, dat ik dacht: Ah ja, natuurlijk! Je hebt mensen vaak al zo lang hun verantwoordelijkheid afgepakt. En dat is natuurlijk heel vaak, je ziet dat in meerdere dingen in de maatschappij, in de middelbare school ook. Wie zegt dat je elke vijftig minuten een ander vak moet gaan volgen? Je geeft ook geen verantwoordelijkheid aan die.. aan die zeventienjarigen bijvoorbeeld. Ineens dacht ik: 'Ahhh, de wereld zou er zoveel anders uitzien als we meer verantwoordelijkheid gaven.'

Selm: Ja. Ja, want ook de behandeling waarover het hoofdpersonage getuigd, zoveel jaar geleden, toen ze zelf veertien was, was inderdaad op dat lichaam gericht. Veel minder op de persoon of op het karakter of het mentale, heel, heel erg op het gewicht, op het streefgewicht dat ze moest halen.

Corinne: Ja. Vanuit een soort angst natuurlijk, wat te begrijpen is hè, een soort angst van: Er is hier een veertienjarig meisje, die weegt nu veertig kilo, die... het is een persoonlijk verhaal, ook. Ik weet zelf nog het moment dat het onder die veertig kilo ging, de angst van zowel artsen en familieleden, die is heel groot en dat is ook te begrijpen. En in zo'n uhm... zo'n behandeling gaan ze zich op den duur alleen nog maar op dat gewicht richten en dat is natuurlijk niet goed, want het is uiteindelijk iets van zoveel meer. Het is iets van gedrag, het is iets van, uhm... van je psyche, het is... er zitten zoveel haakjes- het is iets van je omgeving, familiale omgeving, maar ook de bredere maatschappelijke context. Dus eigenlijk zou het goed zijn om zo'n zorgtraject op al die dingen te richten, uhm... maar het wordt heel vaak, en zeker als het over eetstoornissen gaat, maar eigenlijk in het algemeen wordt het heel vaak op de 'gezondheid' gericht. Ook op welke medicatie en zo'n dingen en de... ja. Dat is... dat is, dat is jammer, want het heeft een breder idee.

Selm: Ja. Nou ja, het hoofdpersonage, uhm... belandde op de afdeling eetstoornissen in hetzelfde ziekenhuis waar dan zoveel jaar later de grootvader ook terecht komt. En de familie is daar heel nauw bij betrokken, daar zie je ook gewoon die dynamieken, zie ook: Die kinderen komen ook ergens vandaan, ook dat is een deel van hun verhaal. Het is een bepaalde methodiek, of een bepaalde *approach*, hoe zou je... hoe noemt die, of hoe heet die?

Corinne: Ja, die heet de *multi-family therapy*, uhm... die heb ik zelf ook gevolgd. Dat is, ja, een experiment eigenlijk, waarbij de families mee betrokken worden, vanuit het idee dat het heel vaak in, uhm... de psychische gezondheidszorg is er vaak een opname, en dan gaat de persoon helemaal uit de leefomgeving en later gaat die weer terug. Maar ja, als je je dat al voorstelt, dat iemand helemaal uit de leefomgeving gaat en in soort vacuüm en daarna weer terug... ja, dan kan die helemaal terugvallen in oude patronen, want- wat we net al zeiden, het gaat juist dan vaak om die omgeving, dus daar was het idee van: Maar wat als we die families al in elk geval meenemen in de, in de therapieën. En ja, in het boek zie je ook hoe dat dan botst, dat dan... ja, dat het dan ook gaat over de eetgedragingen van die familie, of dat het- dat er ineens ouders ook op op hoe ze opvoeden

aangesproken worden en dan gaat het- dan is dat natuurlijk ingewikkelder. En ook komisch. Ik vond het wel heel leuk om juist ook het komische aspect daarvan, ja, uit te lichten in het boek. (lacht)

Selm: Absoluut, ja. Ik heb ongegeneerd luidop gelachen soms. En, nou ja, een van de... misschien wil je nog een stukje voorlezen? Ik heb nog een verzoekje, een verzoekplaat, nou ja het is...

Corinne: (lacht) Is goed!

Selm: Ik zie het toch als een jazzplaat, als een heel goede jazzplaat, een compositie. En een van de lijntjes die doorheen je plaat loopt, is ook de ruimte, *space*. Je hebt het over *The Fallen Astronaut*, je hebt het over raketten, enzovoorts. En, nou ja, opnieuw in die kliniek- op een bepaald moment heb je het over de optimistische ruimtevaarder. En als je het er niet mee eens bent, dan...

Corinne: Jawel, jawel!

Selm: En ik vond dat ook een heel mooi stukje, omdat je daar, je heel mooi ook, ja- het is ook een voorbeeld van hoe je daar toch lichtheid weet te brengen in iets dat ontzettend zwaar is. Want, uhm... is dit een spoiler, als we zeggen dat Fiona...

Corinne: Nee, ja... Ik heb sowieso al, dat mogen mensen wel weten, geen plot (lacht), dus uhm... nee, nee, nee.

Selm: Ja, dus, nou ja, het hoofdpersonage zit met vijf magere meisjes in de kliniek, en Fiona is één van hen. En we hebben net- of de meisjes hebben net- vernomen dat ze gestorven is. Ik, ik zeg even, voor de definitieve versie 2, def. 2, pagina 136.

Corinne: 136...

Selm: Ja.

Corinne: Ik vind het trouwens wel heel leuk dat je het een verzoekplaat noemt, want ik heb altijd een beetje het gevoel- ik ben... ik zong vroeger jazz, dus een soort jazzstandard, en ik ben dan uiteindelijk... ik heb soms een beetje het gevoel- ik had dan voor Woordkunst gekozen, en ik had dan ook geen tijd meer om te zingen. Maar dat ik... zo'n beetje heb gekozen van wil ik nu met muziek verder gaan of wil ik met schrijven verder gaan. Dus misschien daarom ook dat er zoveel jazz in zit. Toch zo'n soort van, uhm... ja, die jazzcarrière die nooit gelukt is, toch nog erin te weven. Ah, ik heb het gevonden, 136. En vanaf 'In het ziekenhuis'?

Selm: Ja.

Corinne:

In het ziekenhuis werd dikwijls herhaald dat we aan de enige psychische ziekte leden waaraan je rechtstreeks doodgaat. Alle spieren zouden krimpen, als laatste het hart, dat ook een spier is. Fiona's hart was kleiner en kleiner geworden, tot er nog slechts een zakje overbleef, twee lege kamers. Klein, slap en nutteloos. Haar lichaam had lang naar noodoplossingen gezocht, een flexibele en altijd

optimistische ruimtevaarder bestuurd de neerstortende raket. Hij schakelde alle onnuttige zaken uit, drukte het knopje 'emotionaliteit' uit (waar was het ook voor nodig?), maandstonden, hongergevoel, nagelgroei, stuurde geen bloed meer naar de toppen van haar neus, vingers en tenen, waardoor die altijd vuurrood en koud waren en het leek of ze voortdurend dronken was. Andere hulpmiddelen werden ingezet, kleine donshaartjes groeiden over haar hele lichaam om haar te beschermen tegen kou, de geringe voedselinname werd in kleine stukjes eerlijk en zorgvuldig over het hele lichaam verdeeld. De reserves waren al meer dan weken op, en toch vond de raketbestuurder elke dag weer een manier om door te gaan. Door te gaan met neerstorten.

Selm: Dankjewel. Wat is dat met jou, die fascinatie voor de ruimte, voor de sterren?

Corinne: Ja, hier begon het ook wel vanuit, uhm... ja, het *overview* effect, dus dat je eigenlijk - dat de astronauten die de wereld vanaf de maan hebben gezien, dat die plots echt verliefd werden op de wereld en plots ook zo het overzicht hadden, ineens zagen van: Ah maar dat is het, en dat is land, dat zijn de zeeën. Het is gewoon overzichtelijk. En ik begon het te vergelijken met een tijdje in de psychiatrie zitten, dat je zo ineens... of dat dat toch een beetje de poging is, dat je een soort overzicht hebt van: Ah, dat is het leven, ofzo, dat is... En, uhm... daaruit is die fascinatie hier toch zeker begonnen. Ja, hoe wij ook zoeken naar overzicht en uhm... maar misschien is dat ook, want dat komt ook in het boek, is het ook een soort vals overzicht. We denken dan misschien, zo'n astronaut denkt dan misschien het overzicht te hebben over de wereld, want veel zijn dan ook heel activistisch geworden, hè, voor het klimaat enzo. Maar ook heel veel astronauten zijn uiteindelijk hebben uiterlijk een drankprobleem gekregen of zijn uiteindelijk heel depressief geworden, omdat het dan natuurlijk niet zo overzichtelijk is als je uiteindelijk weer op die wereld landt. En dat is misschien hetzelfde met een cliënt - of patiënt, ze noemen het altijd anders - als je dan uiteindelijk weer in je eigen leven stapt, ja, dan moet je het toch weer gaan doen. Ja, en dat is dan misschien niet altijd meer zo overzichtelijk.

Selm: Nee. Nee, er zit een gesprek- op een bepaald moment gaat het hoofdpersonage in gesprek met een professor psychiater, en gaat het over dat zij, ja, nog altijd op zoek is naar die antwoorden, daarom wil ze hem ook spreken. En dan is er heel mooi de nuance tussen verhalen en verhaaltjes. Hij noemt eigenlijk de pogingen van het hoofdpersonage - die ook die documentaire aan het maken is, die probeert toch een rond verhaal te maken - hij doet het eigenlijk af als verhaaltjes. En jij bent natuurlijk bij uitstek een verhalenverteller. Dat is jouw *core business*, als theatermaker, als radio-documentairemaker, als schrijver.

Corinne: Ja, ja. Ja, ik denk dat daar het verschil is: Een verhaaltje is een uitleg eigenlijk. Van, we hebben... dit is de reden van het grote verdriet, van die grote depressies. Dit korte samenvattende verhaaltje met een begin, midden en eind, dat is de uitleg, dat is onze reden. En, inderdaad, wat het hoofdpersonage doet, die verhalen maken, dat is wel iets met losse eindjes. Dat vraagt ze zich ook heel de tijd af, van: Kan ik iets maken waarbij het niet eindigt, waarbij we niet weten of de grootvader uiteindelijk, uhm... ja, nog gelukkig gaat zijn.' Dat weten we niet, dat, ja... je weet het als die, dat die nog leeft, maar hoe die zich voelt, dat weten we niet. En ja, ik denk dat dat daar het verschil tussen is. Uhm... en ik vind dat zelf ook een heel belangrijk verschil. Ik vind- ik wil geen verhaaltje maken, of ik... ja. Ik denk dat ik ook altijd als ik iets schrijf probeer juist het te hebben over dat wij ons als mens altijd maar willen- altijd alles categoriseren en weten en dit is goed en dit is

slecht en dit... dit is makkelijk en dit is moeilijk. Maar eigenlijk loopt dat allemaal door elkaar, dat is fluïde, ja.

Selm: En hoe kan je tot een einde aan een verhaal... hoe maak je een einde als je nog midden in het verhaal zit? Dat zegt het hoofdpersonage ook luidop: Die grootvader leeft nog, maar het zou eigenlijk voor het verhaal, zou het beter zijn. Ja...

Corinne: Dat die zou sterven, ja, ze wil wel een rond verhaal maken, maar zo gaat het niet. En ook als hij zou sterven, hè, dat zegt ze dan ook ergens- het is lang geleden dat ik het geschreven heb, maar dan zit je weer al met al die rouwenden, en dat... dat is nog lang niet gedaan. (lacht)

Selm: Als maker heb je een heel grote interesse in die kleine verhalen, hè? Je werkt ook in theater- werk je met mensen die anders niet op de bühne staan, je bent geïnteresseerd in die verhalen van alledag, of nee, misschien in een heel bijzonder verhaal van mensen van alledag. Wat is dat? Vanwaar komt die fascinatie, wat drijft je?

Corinne: (lacht) Uhm... ja ik vind het kleinsamenlijke inderdaad iets mooi, en de... misschien ook juist de mensen die het net niet zo goed weten, of die zoeken naar woorden, die, uhm... ja, de mensen die het helemaal weten en er met een bepaalde zelfzekerheid staan die vind ik niet zo interessant. Ik merk ook soms met andere radiomakers bijvoorbeeld- hoor ik soms van: Ah, die spreekt niet zo goed, of die- we moeten nu zoeken naar iemand die het goede verhaal vertelt. En dan denk ik altijd: Hè? Ik heb juist altijd het idee dat je iedereen kunt interviewen, zolang je maar- met sommige zal je wel langer moeten spreken, dat klopt, maar, uhm... Ja, en ook misschien net degenen die niet zo goed durven, die vind ik denk ik juist het interessantst. En die het dan tóch willen vertellen, die- die paradox, als die in mensen zit, die vind ik interessant. Ook om over te schrijven, maar ook om mee te werken, in interviews, of in theater.

Selm: Ja. Maar je hebt ook een echte oprechte interesse of nieuwsgierigheid, dat voel je aan wie je bent, hoe je praat. En dat is denk ik de noodzakelijkheid om, om, om... om dichterbij te komen, om onder die huid te kruipen.

Corinne: Ja, er is eigenlijk aan iedereen altijd iets wat dat je niet verstaat, of wat dat je niet goed begrijpt. En dat is vaak heel interessant, dat iemand... ja... een bepaalde keuze in zijn leven maakt, uhm... en dat je die niet goed snapt, en daar dan rond werken, dat vind ik heel interessant.

Selm: Ja. En je bent ook op je eigen huid heel dicht gaan zitten, je bent ook onder je eigen huid gekropen. Er zit ook een scène - of wacht, als we het dan weer in de plaatmetafoor houden - er zit een track in, waarbij dan uhm... dat is nog niet ter sprake gekomen, de communist, de partner van het hoofdpersonage- ze hebben een gesprek. En dat gaat het erover van: komt het niet te dichtbij? Is het onderzoek niet... te persoonlijk aan het worden? Het onderzoek van, in het boek dan, de radiodocumentaire. Maar ja, voor jou dan persoonlijk- er zitten ook een aantal persoonlijke aspecten in. Heb je in het schrijven, in het proces, ook af en toe gedacht: Oef... Was dat zoeken voor jou?

Corinne: Ja, uhm... ik ben eigenlijk begonnen met het onderzoek naar mijn grootvader. Ik heb een grootvader die voordat ik geboren werd gestorven is, en die in een psychiatrisch ziekenhuis terecht is

gekomen. En ik heb me altijd afgevraagd hoe dat kan, dat je op het einde van je leven op zo'n plek terecht komt. Is er dan iets misgegaan in dat leven, of is dat door die eindfase die gewoon hele deprimerend is, of, of... Ja, ik wilde dat gaan onderzoeken, maar ik wilde dat wil in fictie gaan onderzoeken. Dus ik wilde mijn grootvader leren kennen als personage en niet als wie dat die echt was. Ik heb dus ook geen familieleden gesproken enzo. Maar toen kwam ik er plots- en dat is eigenlijk grappig, want ik het dat idee natuurlijk wel goed uitgedacht, maar toch had ik me niet bedacht dat ik natuurlijk zelf ook in zo'n ziekenhuis had gezeten, maar dat had ik me niet beseft vooraf. Dus dat drong zich tijdens het schrijven op, dat ik dacht: Ah ja, maar daar had ik natuurlijk over gesproken met hem, als ik hem wel had gekend. Uhm... dus het kwam eigenlijk een beetje op tijdens het schrijven en toen heb ik mij wel vaak bedacht, van: Ja, dit wordt ook ooit gelezen. Maar ja, ik vond dan toch ook ergens- het werd ook natuurlijk het verhaal van het personage, dus het had ook een bepaalde afstand, het heeft ook identiteit, het heeft ook een bepaalde afstand tot mij op dit moment. Dus vond ik het ook juist wel interessant om dat onderzoek eigenlijk naar die grootvader te doen aan de hand van wat ik zelf had meegemaakt, en zo werd het... werd het iets. Maar ja, het is nu af en toe wel confronterend, dat ik er wel heel vaak op terug aangesproken word.

Selm: In interviews?

Corinne: (lachend) Ja, ja.

Selm: Komt dat vaker terug, ja? Hoe ervaar je dat dan?

Corinne: Ik had een keer een interview waarin ik werd aangekondigd als: Hier is Corinne Heyrman, die gaat praten over haar tijd in de inrichting...

Selm: Oeh...

Corinne: ... en toen dacht ik wel: Nou, ik wil toch wel de schrijver graag zijn. (lacht) Dus, maar dat is natuurlijk ook leerproces. Ik ben debutant, en dan weet je ineens - dat zegt de uitgever daarna ook - van: 'Je bent een schrijver.' En dat ben ik natuurlijk ook. Ik heb echt een compositie ook gemaakt van persoonlijke verhalen, maar ik heb ook heel veel mensen geïnterviewd, ja... dus het is.. het staat ook ergens ook weer ver van mij af. Uhm...

Selm: Ja, voor je het weet moet je als expert gaan praten, wordt je voor panelgesprekken uitgenodigd en moet je je uitspreken over de zorg...

Corinne: Ja, en ik ben natuurlijk degene die altijd zegt: 'We weten het niet.' Want dat is eigenlijk wat ik vind, en wat ik graag doe als schrijver en ook wil blijven doen, altijd zeggen: 'Wij als mens willen alles weten, maar dat lukt niet, we weten zoveel niet. En dat is ook het mooie van de mens.' Dus, dat merk ik soms, dat ik het gevoel heb dat ik in interviews heel wollig praat, omdat ik altijd weer heel... breed en filosofisch antwoord, maar inderdaad: ik weet het ook niet, hè? Ik vind het ook erg om-natuurlijk zijn er dingen die in de zorg niet goed lopen. Maar ja, dat zit ook in dat systeem, net als dat... alle mensen die in de psychiatrie terechtkomen ook in dat systeem, door het systeem waar wij allemaal inzitten, daar terechtkomen. Zitten die artsen ook in een soort spagaat om, ja, waar zij ook

niet uit geraken? Nee, ik ben echt de laatste om mij dan heel erg uit te spreken daarover. Omdat ik dus schrijver ben, denk ik.

Selm: Ja. Ja het is goed ontvangen, maar dan zie je toch inderdaad in sommige recensies sluipt het dan- in de Volkskrant, mooie recensie, maar dan staat er toch het kopje 'Onbeantwoorde vragen'. Terwijl ik dacht, dat is net de clue eigenlijk, net die nuance, de complexiteit, hè, het boek is voor mij ook een ode aan de complexiteit. Ja, dat... dat past dan niet waarschijnlijk in die 500 woorden, of, daar is...

Corinne: Nee, en dat is inderdaad net waar het boek over gaat, dat wij heel graag willen... iets overzichtelijk maken, en iets in een kort stukje kunnen samenballen, en dat dat niet gaat. Als je echt over de mens praat, echt over de, ja, de ingewikkelde mens zoals die is praat, dan kan dat gewoon niet. Uhm... Ja, het is dus... dat bevestigt het misschien wel? (lacht)

Selm: Dan heb je inderdaad 200 en meer pagina's nodig, of... het is ook een vorm van live plaat, je hebt ook een performance, waarmee je toert...

Corinne: Ja, ja.

Selm: Hoe verhouden die zich tot elkaar, boeken en performance?

Corinne: Ik breng dus een aantal teksten uit het boek samen met een trompettist, Milan Mes. Met een decor van Niki Sophia Kleverlaan, en zij heeft verschillende beelden uit het boek in animaties omgezet. Ja, en ik ben natuurlijk- ik ben een verteller, en ik vind het ook heel leuk dat zo'n boek tot leven komt. Ik had het er ook best wel moeilijk mee dat dat dan ineens gebundeld was, en in de boekhandel lag, en dat dat zo anoniem was. Ja, soms krijg je dan een berichtje van: 'Ik heb je boek gelezen.' Maar verder... er is geen applaus (lacht), er is geen algemeen moment, geen foyer. Dus, ja, ik vind het heel leuk om toch ook te kunnen performen met het boek en dan op een heel andere manier de thematiek en de teksten tot de mensen te brengen. Want er zijn natuurlijk mensen die geen boeken lezen, en zo kan ik ze ook bereiken.

Selm: En op wat voor plekken kom je dan? Waar treed je dan op?

Corinne: Ja, nu binnenkort treed ik nog op op Crossing Border, en ook op een dag van de literatuurkritiek bij DeBuren. Maar dat is dan weer voor middelbare scholen, en dat denk ik dat ook weer een heel leuke doelgroep is, die hebben we nu nog niet gehad, maar om die te gaan aanspreken.

Selm: Ja. Maar je stond ook al op muziekfestivals...

Corinne: Ja, op Lowlands hebben we ook gestaan, dat was ook heel leuk, want dat was samen met Floortje Scheepers en Aafke Romeijn. En Floortje Scheepers is hoogleraar Innovatie in de GGZ, wat ik fantastisch vind, en is psychiater, en zij heeft voor het eerst volgens mij een PowerPoint gebracht op Lowlands over de complexiteit van de mens. Ja, dat was echt fantastisch.

Selm: Wauw. En je komt ook in boekhandels...

Corinne: Ja, ook. Ja, het is eigenlijk- het is echt een hele compacte performance. We hebben zelfs onze eigen installatie, dus je kunt overal zitten. Het is ook speciaal zo gemaakt met dat werk van Niki Sophia Kleverlaan, dat ook echt meteen een soort setting heeft maar ook overal kan staan, dus we zouden... ja, zelfs als we het gewoon op straat willen spelen, kan dat. Dus ja, we gaan graag de boel op.

Selm: Ja. heb je dan al ruimte voor een nieuw boek, een nieuw project? Ben je dan al bezig?

Corinne: Ja, toch wel hoor. Want zo'n eindfase van zo'n boek is lang hetzelfde, veel terug opnieuw lezen en veel kleine aanpassingen maken. Dus ik merkte wel dat ik toen al... ja, dat je dan echt zin hebt om iets nieuws te bedenken. En ondertussen is dat idee wel verder gevorderd. Ik merk ook dat je- ja, dit was heel persoonlijk, en een ik-persoon, dat je dan ook ineens denkt: Ahhh, veel personages, leuk! (lacht) Dus, uhm... ja, het wordt wel opnieuw een onderzoek naar de mens en ook de samenwerking tussen mensen. Ja. Ik ben er nu wel op het punt dat ik nu in gesprek ga met uitgeverijen.

Selm: Ja. En kwetsbaarheid, dan is het weer een goede impro jazz plug.

Corinne: Ja, die kwetsbaarheid zit er altijd wel in.

Selm: Ja. Dankjewel, dankjewel Corinne. We spreken elkaar binnenkort weer, dan hebben we een reünie.

Corinne: Ja, leuk.

Selm: Dan komen de andere twee debutanten ook weer mee aanschuiven. Heel veel dank.

Corinne: Graag gedaan! Jij ook bedankt.

Selm: Ja, zie je gauw.

Corinne: Ja.

Voice-over #2: Bedankt voor het luisteren naar *Radio Debuut*. Kijk voor meer informatie over deze reeks in de shownotes.